

قوه قضائیه

شرح قانون مجازات اسلامی

(مصوب ۱۳۹۲)

(مواد ۱ تا ۱۲۱ - حقوق جزای عمومی)

همراه با متن:

- قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۰ و

- قانون مجازات عمومی ۱۳۵۲

دکتر فرید معنی

عضویت علمی دانشگاه علوم قضائی

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	کتاب اول - کلیات
۹	بخش اول - مواد عمومی
۹	فصل اول - تعاریف
۱۷	فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان
۴۰	فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان
۵۱	فصل چهارم - قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری
۵۵	بخش دوم - مجازات‌ها
۵۵	فصل اول - مجازات‌های اصلی
۸۶	فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی
۱۱۰	فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها
۱۳۳	فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن
۱۴۹	فصل پنجم - تعویق صدور حد
۱۶۱	فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات
۱۷۸	فصل هفتم - نظام نیمه آزادی
۱۸۲	فصل هشتم - نظام آزادی مشروط
۱۹۶	فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس
۲۲۲	فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان
۲۴۲	فصل یازدهم - سقوط مجازات
۲۴۲	مبحث اول - عفو
۲۴۸	مبحث دوم - نسخ قانون
۲۴۹	مبحث سوم - گذشت شاکی
۲۵۷	مبحث چهارم - مرور زمان
۲۶۹	مبحث پنجم - توبه مجرم

۲۷۸	مبحث ششم - اعمال قاعده در
۲۸۱	بخش سوم - جرایم
۲۸۱	فصل اول - شروع به جرم
۲۹۳	فصل دوم - شرکت در جرم
۲۹۷	فصل سوم - معاونت در جرم
۳۱۱	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۳۱۶	فصل پنجم - تعدد جرم
۳۴۱	فصل ششم - تکرار جرم
۳۵۱	بخش چهارم - شرایط و موانع مسئولیت کیفری
۳۵۱	فصل اول - شرایط مسئولیت کیفری
۳۶۱	فصل دوم - موانع مسئولیت کیفری
۴۰۵	منابع و مأخذ
۴۰۵	الف. منابع فارسی
۴۰۶	ب. منابع عربی

مقدمه

قسمت اول قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ (از ماده ۱ تا ۱۵۹) مربوط به حقوق جزای عمومی است. اهمیت حقوق جزای عمومی از آن جهت است که مبانی و قواعد حقوقی حاکم بر مقررات جزایی را در بر دارد و طبعا در تفسیر و تبیین حقوق جزای اختصاصی نقش اساسی دارد. قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ اهمیت این امر را مورد توجه قرار داده و مواد بیشتری را نسبت به قانون سابق به موضوعات حقوق جزای عمومی اختصاص داده است. علاوه بر این از ساز و کارها و نهادهای حقوقی نوینی استفاده کرده است. مقایسه قوانین سابق و لاحق نشان دهنده تحولات قانون در موضوعات، گوناگون می باشد. چنین مقایسه‌ای مشخص می‌نماید که در پاره‌ای از موارد قانون مورد اصلاح تکرار گرفته و در برخی دیگر تأسیسات جدیدی بکار گرفته شده است. طبعا در سال‌های متمادی اجرای قانون اقتضاء اصلاح نواقص آن را دارد و موارد اصلاحی در قانون، نویسنده بخش تلاش قانونگذار برای ارتقاء کیفیت قانون و تطبیق آن با شرایط روز می باشد. در این میان مطالعه و اظهار نظر حقوقدانان اعم از قضات و وکلاء و اساتید دانشگاه‌ها و دانش‌آسانان حقوقی و دانشجویان در خصوص قانون کمک بزرگی برای تحقق اهداف قانونگذار باشد.

در این راستا کتاب حاضر حاصل چندین نرم تنقید و تدریس است که از قبل از تصویب نهایی قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ و بر اساس لایحه ارائه شده به مجلس آغاز گردید. در این کتاب سعی شده ذیل هر ماده ملاحظات مهم و ضروری بدون شرح مبسوط نوشته شود و لذا مطالب آن عمدتاً برای افراد آشنا با مباحث تفصیلی حقوق جزای عمومی از جمله قضات، وکلای دادگستری، اساتید، کارشناسان و دانشجویان حقوق می‌تواند مفید واقع شود. البته زیر هر ماده، مواد متناظر و مرتبط با آن از قوانین سابق درج گردیده که این امر بررسی تحولات قانون و مقایسه و تفسیر آن را تسهیل می‌نماید و در عین حال کتاب قانون جزای منسجمی برای استفاده کنندگان محسوب می‌گردد. هرچند چاپ کتاب حاضر مدتی به تأخیر افتاد و در این مدت شرح‌های دیگری از این دست توسط اهل فن

چاپ گردیده است اما بی شک هریک از آنها حاصل زحمات ارزشمند مؤلفین محترمی است که علم و تجربه خود را در تألیف خود منعکس نموده‌اند و بی شک همه آنها می‌تواند برای جامعه علمی و حقوقی کشور باشد.

در پایان وظیفه اخلاقی خود می‌دانم از تشویق، همکاری و زحمات فرد فرد کسانی که به نحوی در تنظیم این اثر نقشی داشته‌اند تشکر و قدردانی نمایم. از جماعه همکاران دانشگاهی، آقایان: دکتر جمشیدی، دکتر قاسمی، دکتر فرجی و دکتر مظاهری؛ همچنین دانشجویان عزیز مقطع دکتری که در جلسات بحث پیرامون قانون مجازات فعالانه شرکت نمودند و یا در پژوهش‌های مرتبط با آن و ویراستاری متن همکاری نمودند، آقایان و خانم‌ها: آزادفر، احمدزاده، زارع، جلیل‌زاده، اکرمی، حسین‌زاده، احمدیان مقدم، انصاری، کاکولوند، صوفی، آهنین جگر، مهاجران، تکر و قدردانی نمایم.

امید است تلاش حاضر بتواند برای جامعه علمی و حقوقی کشور مفید بشمار آید و در ترویج و ارتقاء سطح فرهنگ حقوقی آن مؤثر واقع شود.

و منه التوفیق و علیه التکلان

برید محسنی - دی‌ماه ۱۳۹۷